

ФОРМИРАНЕ НА ПОЗИТИВНО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЗДРАВЕТО КАТО ЦЕННОСТ ЧРЕЗ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО ПАЦИЕНТ-МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТ

Гергана Петрова, Мариета Тодорова

катедра "Управление на здравните грижи"

Факултет обществено здраве, Медицински Университет – Пловдив

бул. „В. Априлов“ № 15 а, Пловдив 4002

e-mail; gkpg21@yahoo.com; tt.marieta@abv.bg

DEVELOPING POSITIVE ATTITUDE TOWARDS HEALTH AS A VALUE THROUGH THE INTERACTION BETWEEN PATIENTS AND HEALTHCARE PROFESSIONALS

Gergana Petrova, Marieta Todorova

Dept. of "Health care management"

Faculty of Public Health, Medical University – Plovdiv

"V. Aprilov" 15 a, blvd., Plovdiv 4002, Bulgaria

e-mail; gkpg21@yahoo.com; tt.marieta@abv.bg

ABSTRACT

The process of developing positive health behaviour is a matter of health promotion. People are motivated to develop positive attitude towards their own health by improving their health education and health literacy at an individual level.

Relationships with patients are of special importance in the medical practice. These are person-to-person interactions and the objective is to overcome the domination of the healthcare professional's personality over the patient's personality, as well as to pay special attention to patient's personality.

Key words: relationships with patients, patient as a person, health as a value, health promotion.

Въведение: Процесът на формиране на позитивно здравно поведение е обект на промоцията на здравето. Мотивираното изграждане на позитивно отношение към собственото здраве се постига посредством повишаване здравното възпитание, здравното образование и здравната култура на индивида.

Здравословният начин на живот представлява система от дейности, съзнателно насочени към укрепване, опазване и поддържане на здравето на индивида и обществото. Той е синтезиран израз на типичните за даден индивид или група черти на позитивно здравно поведение [2, с. 310].

Здравословният начин на живот се характеризира с:

- Активно отношение към собственото здраве, наличие на позитивна здравна мотивация, усвояване на умения за укрепване и подобряване на здравето;
- наличие на позитивни здравни навици при отсъствие на основни вредни за здравето фактори;
- наличие на умения за здравна самопомощ и взаимопомощ;
- готовност на индивида за участие в решаване на проблемите на общественото здраве в резултат на разбиране на връзката между личното и общественото здраве, жизнената среда и нейните фактори [2, с. 310].

Взаимодействието пациент-медицински специалист. Взаимоотношенията, в които влизат отделните личности по време на работа са професионални. Те са подчинени на определени правила, принципи и норми.

От особено значение в медицинската практика са **взаимоотношенията с пациентите.**

В основата на този тип взаимодействия стои личността на пациента, или личността на страдащия.

Общувайки с пациента или неговите близки медицинският специалист от позицията на своите професионални компетенции, трябва да се съобразява с темперамента, характера, социалният статус, интелекта, възрастта, фазата на заболяване, и редица други фактори, които имат отношение към изхода от заболяването.

Взаимоотношенията в този случай са субект-субектни и са насочени към преодоляване доминирането личността на здравния специалист над тази на пациента, както и отделяне на специално отношение към личността на пациента.

Ефективното взаимодействие е диалог между специалистите по здравни грижи и пациентите, които се явяват клиенти на комуникационния процес.

Професионалното общуване при оказване на здравни грижи има своите особености и специфични поведенчески модели. Съществуват четири модела на поведение във взаимоотношенията здравен специалист – пациент (М. Ачкова, 2001):

- Активно-пасивен – при този модел пациентът остава безучастен в процеса на лечение и медицинския персонал поема отговорността и решенията;
- учител-ученик – установява се доминиращата роля на медицинския специалист в терапевтичния процес;
- партньорство – при този модел пациентът участва активно в лечението;
- приятелство – такъв модел е неприемлив за професионалното общуване, а някои специалисти го определят като несъответстващ на медицинската етика [1, с. 119].

Доверието е друг съществен аспект от взаимодействието здравен специалист – пациент. Изграждането на доверието е силно зависимо от различните увреждания на пациентите, от тежестта и степента на заболяването и често е свързано с психологическите и физическите особености на конкретния пациент.

Предпочитанията на пациента, свързани с лечението също имат отношение към доверието.

Общувайки с пациента или неговите близки медицинският специалист от позицията на своите професионални компетенции, трябва да се съобразява с темперамента, характера, социалният статус, интелекта, възрастта, фазата на заболяване, и редица други фактори, които имат отношение към изхода от заболяването.

За да осъществява ефективно професионално общуване с пациента медицинския специалист е необходимо да притежава определени качество и умения:

- тактичност и умения да се изгражда и следва определен план на лечебно-диагностичния процес;
- уважение към болния;
- доброжелателност, отзивчивост и емпатийност [1, с. 121].

Мотивацията за здравно поведение има сложна структура, която се представя с мотиви от различно естество. Т. Трендафилов, 1984г. обособява следните типове мотиви за здравно поведение: Мотиви от здравно-рационално естество; мотиви от психо-физиологично естество; мотиви от естетическо естество; мотиви от социално-психологическо естество; мотиви от морално естество и мотиви от икономическо естество [2, 308-309].

Мотивацията минава през знанията и убежденията на хората в логична последователност. Личността автономно обосновава своя избор на едно или друго решение за действие. Всеки опит да се формира ново, да се отстранява или коригира затвърдено вече здравно поведение, без да се основава на проучване на неговите мотиви, е обречен повече или по-малко на неуспех. Мотивацията минава през убежденията, които са причина за

изработавне на позитивно или негативно отношение към здравето. Отношението мотивира човека, т. е. оформя неговите поведенчески намерения [3, 452-453] .

Здравно-образователните подходи при взаимодействието пациент – медицински специалист имат различни характеристики:

- Възпитаване на правилно отношение към здравето като ценност;
- възпитаване и утвърждаване на холистичен подход към здравето и неговата био-психо-социална същност;
- мотивация за поведение насочено към промоция на здраве и здравословен стил на живот;
- здравни знания и умения свързани със заболяването, нагласи към болестта;
- здравно възпитание, здравна култура и здравно поведение;
- здравно образование и самообразование.

Заключение: В процеса на обучение се изграждат професионални умения и навици не само за общуване с пациента, но и за приемане на неговата физическа близост, а също и за допускането от страна на пациента на здравният специалист, които полага специализирани грижи.

Здравно-образователната роля на медицинската сестра, цели здравна промоция. Всички моменти на взаимодействие с пациента, касаещи здравните грижи, които медицинските сестри полагат по време на работа трябва да съдържат моменти на здравно образование. Те могат да бъдат използвани, за да се подчертае значението на здравната промоция по време на извършване на назначенията, на различните видове сестрински интервенции и др. За ефективно здравно образование е необходимо да се спазват всички принципи на ефективна комуникация, т. е. медицинската сестра да бъде информирана за образованието на пациента, неговата квалификация, да е в състояние ефективно да изслушва пациента и т. н. [4].

Литература:

1. Балканска, П., 2010. Приложна психология в медицинската практика, Булвест 2000, София, 163 с.
2. Велкова, А., 2007. Промоция на здравето, в: Социална медицина, под. ред. на Г. Грънчарова, изд. ц-р на МУ – Плевен.
3. Воденичаров, Ц., С. Попова, М. Мутафова, Е. Шипковенска, 2013. Социална медицина, изд. ИК Горекс Прес“, София.
4. Salci M., P. Maceno, S. Rozza, D. Vieiza da Silva, A. Boehs, I. Juidaemann, 2013. Health education and its theoretical perspectives a few reflections. Nursing, Jan-Mar; 22 (1); 224-30.